

BÜKÜLE DÜNYA

MAGGIE SHIPSTEAD

Çeviren: Defne Yazıcıoğlu

Bükülen Dünya

Translated from the English Language edition of Great Circle by Maggie Shipstead, originally published by C. Fletcher & Company, LLC. This edition arranged with through Kayi Literary Agency. Copyright © 2021. Turkish translation Copyright © 2023 by Sola Unitas. All rights reserved.

Tüm hakları saklıdır. İngilizce orijinali, C. Fletcher & Company, LLC tarafından "Great Circle" adıyla yayımlanmıştır. Bu eser Kayı Telif Hakları Ajansı aracılığıyla alınmıştır. Bu eserin çeviri sorumluluğu Sola Koç, Eğ. Dan. Hiz. A.Ş.'ye aittir. Bu kitabın hiçbir bölümü yazılı izin alınmadan kopyalanamaz ya da çoğaltılamaz.

SANDER YAYINLARI

Fetih Mah. Tahralı Sok. Kavakyeli İş Merkezi No: 7/E İç Kapı No:16 Ataşehir/
İSTANBUL

Telefon: 0212 939 76 52 - E-posta: sander@sanderyayinlari.com

www.facebook.com/sanderyayinlari

www.twitter.com/SanderYay

www.instagram.com/sanderyayinlari

<https://sanderyayinlari.com>

ISBN: 9786256811096

Yayıncı Sertifika No: 45798

1. Baskı: İstanbul 2023

İmtiyaz Sahibi: Umur Kısa

Genel Yayın Yönetmeni: Buket Konur

Çeviren: Defne Yazıcıoğlu

Editör: Buket Konur

Redaksiyon: Ayşegül Yazmacı

Mizanpaj: Özlem Yıldız

Kapak Tasarımı: Özlem Yıldız

Orijinal Adı: Great Circle

BASILDIĞI YER

Kaplan Ofset

Davutpaşa Caddesi, Güven İş Merkezi C Blok No: 279-280 İstanbul Sertifika

No: 44367

© Bu kitabın tüm yayın hakları Sola Koç, Eğ. Dan. Hiz. A.Ş.'ye aittir. Yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen hiçbir yolla kopya edilemez, çoğaltılamaz ve dağıtılamaz.

Bükülen Dünya

MAGGIE SHIPSTEAD

Çeviren: Defne Yazıcıoğlu

 sander yayınları

Maggie Shipstead'in diğer kitapları,

Şaşırt Beni

Hafif Yaralar

Hayatımı genişleyen halkalar içinde yaşarım ben.
Dünyanın dört bir yanına ulaşan.
Sonuncuyu belki başarmak gelmez elimden
Fakat yine de denemek isterim.

Dönerim Tanrı'nın etrafında, ilkel kulenin etrafında,
Binlerce yıldır dönerim.
Ve hâlâ bilmiyorum: Ben bir şahin miyim?
Bir fırtına mı, yoksa muhteşem bir şarkı mı?

-Rainer Maria Rilke, Saatler Kitabı

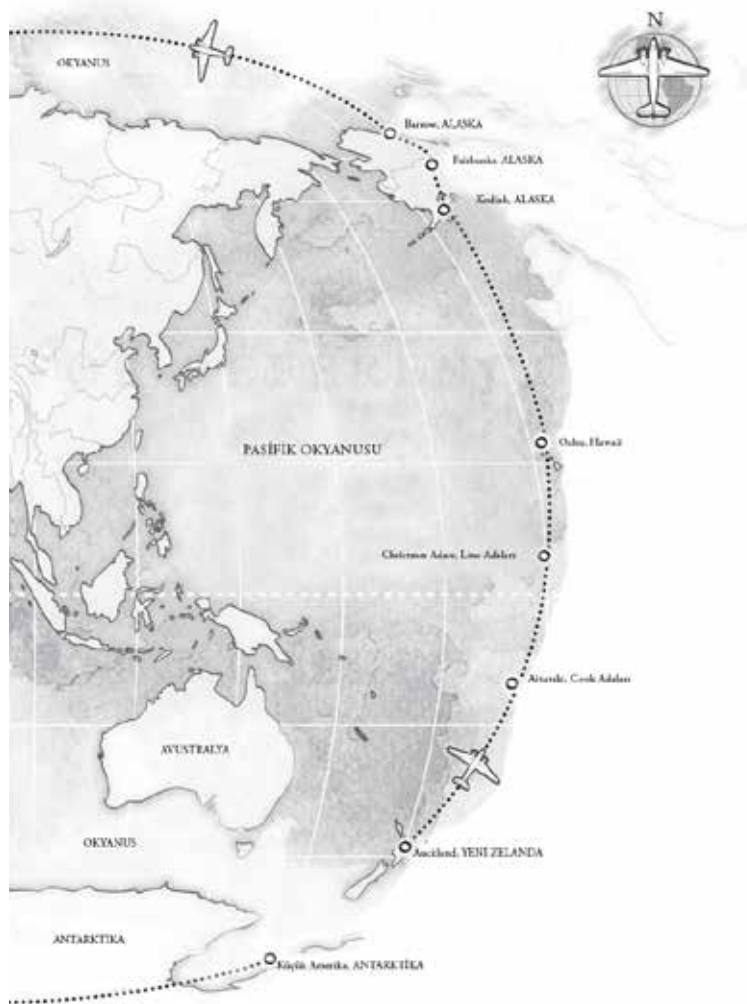
Maria'nın Uçuş Haritası, 1950

Herhangi bir kürenin içinden bir bıçak geçirip onu iki mü-kemmel yarıya bölerseniz, her bir yarının kesik tarafının çevresi büyük bir halka oluşturur: Bu, bir küre üzerine çizilebilecek en büyük halkadır.

Ekvator büyük bir halkadır. Her boylam çizgisi de öyle. Dünya gibi bir kürenin yüzeyinde, herhangi iki nokta arasındaki en kısa mesafe, büyük bir halkanın parçası olan bir yayı izleyecektir.

Kuzey ve Güney Kutupları gibi birbirinin tam karşısındaki noktalar sonsuz sayıda büyük halkalarla kesişir.

Küçük Amerika III, Ross Buz Sahablığı, Antarktika 4 Mart 1950

Ben bir gezgin olmak için doğdum. Deniz kuşunun dalgaya şekil vermesi gibi, dünyaya şekil verdim. Bazı kuşlar ölene kadar uçar. Kendime bir sözüüm var: Son inişim çaresiz bir düşüş olmayacak, keskin bir sümsük kuşu dalışı olacak; denizin derinliklerindeki bir şeyi hedef alan, kasıtlı bir dalış.

Ayrılmak üzereyim, halkayı tamamlamaya çalışacağım, sonu başlangıca taşıyacağım. Keşke çizgi düzgün bir meridyen, mükemmel, gergin bir halka olsaydı, ama rotamızı bazı nedenlerden ötürü tekrar oluşturduk: adaların ve hava alanlarının etrafa gelişi güzel dağılmış olması, uçağın yakıt ihtiyacı.

Hiçbir şeyden pişmanlık duymuyorum, ancak kendime izin verirsem pişman olurum. Sadece uçağı, rüzgârı ve karanın yeniden başladığı çok uzaktaki kıyıyı düşünebiliyorum. Hava düzeliyor. Sızıntıyı elimizden geldiğince giderdik. Birazdan gideceğim. Sonu gelmeyen günlerden nefret ediyorum. Güneş etrafımda bir akbaba gibi dönüyor. Yıldızlarla dolu bir mola istiyorum.

Halkalar harikadır çünkü sonsuzdurlar. Sonsuz olan her şey harikadır. Ama sonsuzluk bir işkence de olabilir. Ufkun asla yakalanamayacağını biliyordum ama yine de onu kovaladım. Evet yaptığım şey aptalca ama bunu yapmaktan başka seçeneğim yoktu.

Düşündüğüm gibi olmadı. Şimdi halka neredeyse kapanıyor ve başlangıç ile son, dehşetli bir su parçası tarafından birbirinden ayrı tutuluyor.*

Dünyayı gördüğüme inanacağımı sandım ama kocaman bir dünya ve kısacık bir yaşam var. Bir şeyi tamamladığıma inanacağımı düşünmüştüm ama şimdi herhangi bir şeyin tamamlanabileceğinden şüpheliyim. Korkmayacağımı düşündüm. Olduğumdan daha fazlası olacağımı düşünmüştüm ama bunun yerine düşündüğümünden daha az olduğumu biliyorum.

Bunu hiç kimse okumamalı. Hayatım benim tek varlığım. Yine de, yine de, yine de.

* *Deniz, Gökyüzü, Aradaki Kuşlar: Marian Graves'in Kayıp Seyir Defteri*'ndeki son veri. D. Wenceslas & Sons tarafından yayınlandı, New York, 1959.

Los Angeles
Aralık 2014

Marian Graves'i sadece, ben çocukken amcamın kız arkadaşlarından biri beni kütüphaneye bırakmayı sevdiği için biliyordum, bir keresinde raftan *Gökyüzünün Cesur Kadınları* gibi bir adı olan rastgele bir kitap almıştım. Ailem bir uçağa binmiş, bir daha geri gelmemişti ve bu cesur kadınların önemli bir yüzdesinin aynı kaderi paylaştığı ortaya çıktı. Bu dikkatimi çekmişti. Sanırım bana bir uçak kazasının ölmek için o kadar da kötü bir yol olmadığını söyleyecek birini arıyordum – gerçi birileri çıkıp böyle bir şey söyleseler, saçmaladıklarını düşünürdüm. Marian ile ilgili bölüm, onun amcası tarafından büyütüldüğünü söylüyordu, bunu okuduğumda, *amcam* tarafından büyütüldüğüm için (bir nevi) tüyletim diken diken oldu.

Tatlı bir kütüphaneci benim için Marian'ın kitabını buldu; Deniz, Gökyüzü, bir şey, bir şey. Ve ben de Marian'ın hayatının bir şekilde benimkini açıklayacağını, bana ne yapacağımı ve nasıl olacağımı söyleyeceğini umarak, bir yıldız haritasına bakan bir astrolog gibi kitabı inceledim. Yalnızlığımı maceraya dönüştürmek için belli belirsiz bir istek duysam da, yazdıklarının çoğu aklımdan uçtu gitti. Günlüğümün ilk sayfasına büyük harflerle "BEN GEZGİN OLMAK İÇİN DOĞDUM" yazdım. Başka bir şey yazamadım çünkü on yaşındayken Van Nuys'daki amcamın evinde ya da televizyon reklamları için seçmelere katılmakla meşgulken, bununla ilgilenemezdim. Kitabı iade ettikten sonra, Marian'ı unuttum. Gerçekten de gökyüzünün cesur kadınları neredeyse tamamen unutuldu. Sadece 80'lerde Marian hakkında televizyonda ürkütücü bir program yayınlandı, hâlâ bir avuç Marian meraklısı internette teoriler üretiyorlar, ancak o, hiçbir zaman Amelia Earhart kadar revaçta olamadı. İnsanlar, hakkında doğru dürüst hiçbir şey bilmeseler de, Amelia Earhart'ı tanıdıklarını düşünüyorlar. Oysa bu gerçekten mümkün değil.

Daha sonraları, kütüphaneye sık sık terk edilmiş olmamın aslında iyi bir şey olduğu ortaya çıktı, çünkü diğer çocuklar okuldayken, ben büyük Los Angeles bölgesindeki küçük beyaz kızlar (ya da ırkı belirsiz küçük kızlar, ki bu da beyaz anlamına gelir) için yapılan her oyuncu seçimi görüşmesinde, birbirini izleyen kori-

dorlarda arka arkaya katlanır sandalyelerde, amcam Mitch'in bir dizi dadı ve kız arkadaşı refakatinde, ki bunlar bazen aynı anda orada oluyorlardı, oturuyordum. Sanırım bu kız arkadaşlar amcam anaç görünmek ve dolayısıyla iyi bir eş olabileceklerini göstermek için benimle ilgilenmeyi teklif ediyorlardı, bilmedikleri şey ise, bunun yaşlı kurt Mitch'le aşk ateşini canlı tutmak için çok da harika bir strateji olmadığıydı.

Ben iki yaşındayken, ailemin Cessna'sı Superior Gölü'ne düşmüştü. Ya da böyle var sayılıyordu. Hiçbir iz bulunamadı. Mitch'in erkek kardeşi olan babam pilottu ve Mitch'in anlattığına göre, ıssız bir yerde olan bir kulübede romantik bir hafta sonu kaçamağı yapmak için gitmişlerdi. Ben küçükken bile annemin aşüftelik yapmayı bırakmayacağını söylerdi. Bu onun sözleri. Sanırım, Mitch çocuk olma kavramına inanmıyordu. "Ama birbirlerinden de vazgeçemezler" derdi. Mitch sloganlara kesinlikle bayılıyordu. *Aşkın Bedeli* (bir vergi tahsildarı hakkındaydı) ve *Sevgililer Günü'nde Cinayet* (konusunu siz tahmin edin) gibi başlıkları olan sevimsiz TV filmleri yönetmeye başlamıştı.

Ailem beni Chicago'daki bir komşuya bırakmıştı ama son vasiyetlerinde vasim olarak Mitch'i tayin etmişlerdi. Beni emanet edebilecekleri başka bir gerçekten de yoktu. Başka hiçbir teyzem veya amcam yoktu ve büyükbabalarım ve büyükannelerim ölü, yabancılaşmış, ilgisiz ve güvenilmez bir karışımdan ibaretlerdi. Mitch kötü bir adam değildi, ama fırsatçı, Hollywood tarzı bir yapısı vardı, bu yüzden benimle birkaç ay geçirdikten sonra, bir elma püresi reklamında rol almamı istedi. Sonra menajerim Sibohan'ı buldu, bundan sonrasında reklamlarda, TV filmlerinde (*Sevgililer Günü'nde Cinayet*'te kızı oynadım) o kadar tutarlı bir işim oldu ki, oyunculuk yapmadığım veya yapmaya çalışmadığım bir zamanı hatırlayamıyorum. Normal bir hayat gibi görünüyordu: plastik bir midilliyi plastik bir ahıra tekrar tekrar koyarken, kameralar çekiyor ve yetişkin bir yabancı bana nasıl gülümseyeceğimi öğretiyordu.

On bir yaşındayken, Mitch haftanın filmlerinden müzik videolarına adım attıktan ve bağımsız film dünyasında tehlikeli bir tırmanışa geçtikten sonra meşhur büyük çıkışı yakaladım: *Katie McGee'nin Büyük Hayatı* adlı ve zamanda yolculuk konulu çocuk komedisinde Katie McGee rolü.

Sette hayatım tertemiz ve şeker rengindeydi, tüm cümlelerin, olay örgüsünün belirli olduğu, sıcak bir projektör göğünün altındaki üç duvarlı odalarda yaşamaya başladım. Onlu yaşların ruhunu yansıtan bir görüntüye sahip olmak için bir yandan abartılı bir şekilde gülerken, bir yandan da aşırı derecede trend olan kıyafetler giyiyordum ve adeta bir ergen ruhunun somutlaşmış hali gibi görünüyordum. Çalışmıyorken, Mitch'in ilgisizliği sayesinde ne istersem onu yapıyordum. Marian Graves kitabında şunları yazmıştı: *Çocukken, erkek kardeşim ve ben büyük ölçüde kendi halimize bırakıldık. İstedikimi yapmakta özgür olduğuma, yolunu bulabildiğim her yere gitme hakkım olduğuna inandım -ve birkaç yıl boyunca kimse bana aksini söylemedi.* Muhtemelen Marian'dan daha dürtüsel bir küçük velettim ama ben de aynı şekilde hissediyordum. Dünyanın bütün nimetleri ayaklarımın altındaydı ve özgürlük de bunun sosuydu. Hayat sana limon verir, sen limonların kabuklarını soyarsın ve martinilerini süslersin.

On üç yaşımdayken, Katie McGee ürünleri deliler gibi satmaya başladıktan, Mitch *Turnike*'yi yönettikten ve aşırı miktarda ilaç ve hap kullanan bir domuz gibi başarısıyla övünerek ortalıklerde dolaşmaya başladıktan sonra, ortak paramızı harcayarak bizi Beverly Hills'e taşıdı. Artık Valley'de mahsur kalmadığımdan, *Katie McGee'nin* ağabeyini oynayan çocuk beni zengin pislik liseli arkadaşlarıyla tanıştırdı ve onlar da beni gezdirip, partilere götürüp, benimle seviştiler. Mitch evde olmadığı zamanları fark etmiyordu çünkü o da genellikle dışarıdaydı. Bazen sabahın ikisinde ya da üçünde, her ikimizin de üstü başı dağınık biçimde, evin kapısında karşılaştık ve gürültülü bir konferanstan çıkmış ve bir otel koridorunda yürüyen iki kişi gibi birbirimize sadece başımızla selam verirdik.

Ama güzel şeyler de oldu: Katie McGee'nin settteki öğretmenleri iyi niyetli insanlardı ve bana üniversiteye gitmem gerektiğini söylediler, bu kulağa hoş geldiği için, gösteri bittikten sonra B sınıfı bir TV yıldızı olmanın da avantajını kullanarak, NYU'ya gittim.

Mitch aşırı dozdan öldüğünde çoktan eşyalarımı toplamış ve taşınmaya hazırdım, eğer Los Angeles'tan zamanında ayrılmasaydım, muhtemelen benim de sonum aynı olurdu.

Sonrasında hem iyi hem de kötü sayılabilecek bir şey oldu: Bir dönem sonra, ilk *Archangel* filminde rol aldım. Bazen bunun yeri-

ne üniversiteyi bitirseydim, oyunculuğu bırakıp unutulseydim ne olurdu diye düşünüyorum ama Katerina'yı oynamanın getirdiği muazzam miktardaki parayı geri çevirmem pek mümkün değildi. Bu miktar karşısında geri kalan her şey önemini yitirmişti.

Yüksek öğrenimim sırasında, Felsefeye Giriş dersini alacak ve Jeremy Bentham'ın ortaya attığı varsayımsal olan ve hücreleri gardiyan odasına bakan dairesel hapisane hakkında bilgi edinecek zamanım oldu. İhtiyacınız olan tek şey bir gardiyandı çünkü her an izliyor olabilirdi ve izlenme fikri, gerçekte izlenmekten çok daha etkiliydi. Sonra Foucault bundan yola çıkarak, bu fikri bir kişiyi veya bir topluluğu disipline etmek ve onlara hükmetmek için tek ihtiyacınız olanın, izlendiklerini *düşünmelerini* sağlamak olduğuna dair bir metafora dönüştürdü. Profesörün hepimizin bu hapishanenin korkunç ve ürkütücü olduğunu düşünmemizi istediğini söyleyebilirim, ancak daha sonra, *Archangel* beni çok ünlü yaptıktan sonra, Katie McGee'nin akıl almaz zaman makinesiyle o amfiye dönmek ve ondan bunun tam tersini düşünmesini talep etmek istedim.

Bir profesöre küstahlık yapma cesaretine sahip olduğumdan değil. Sadece NYU'da herkes bana Katie McGee rolünü oynadığım için gözlerini dikiyordu, ama bu bana, sanki orada olmayı hak etmediğimi düşündükleri için öyle bakıyorlarmış gibi hissettiriyordu. Belki de hak etmiyordum ama adaleti bir laboratuvarında ölçemezsiniz. Bir şeyi *hak edip etmediğinizi* bilemezsiniz. Muhtemelen etmiyorsunuz. Bu yüzden *Archangel* için okulu bırakarak, başka seçeneğim olmayan bir sürü zorunluluğa ve kendim için karar vermediğim bir hayata geri dönmek beni rahatlatmıştı. Üniversitede, tam bir şaşkınlık içinde, bir sözlük kadar kalın ders kitaplarını karıştırıyordum. Tüm farklı yiyeceklere, salata barlarına, simit dağlarına, mısır gevreği kutularına ve meşrubat makinesine bakarak kafeteryada adeta sürükleniyordum ve benden devasa bir sorunu çözmem isteniyormuş gibi hissediyordum.

Ben her şeyi mahvettikten sonra ve Sir Hugo Woolsey (komşum olan Sir Hugo) bir gün benimle yapımcılığını üstlendiği biyografik bir film hakkında konuşmak için çantasından Marian'ın kitabını çıkardığı anda -on beş yıldır görmediğim kitabı-birdenbire kendimi tüm cevapları barındırabilecek ince, ciltli bir

Bir rüyanın peşinden gitmek bazen bir ömre bedel olabilir.

Marian, 1920'ler Amerikası'nda, uçmanın sınırlarını zorlamaya karar veren cesur bir kadındır. Ancak o dönemde, kadınların gökyüzünü fethetmesi düşünülemezdi. Marian, hem cinsiyet hem de toplumsal normların sınırlarını zorlayarak hayatının en büyük hedefini gerçekleştirmeye çalışırken, kendi özgürlüğünü ve yerini bulmaya çalışan bir kuş gibi uçar.

Yüzyıl sonra ise Hadley Baxter, Marian'ın Antarktika'da kayboluşunu konu alan bir filme Marian karakterini canlandırmak üzere seçilir. Rolüne hazırlanırken, Marian'ın yaşamını ve onunla bağlantılı sırları araştırmaya karar verir. Bu sırlar, iki kadının hayatının nasıl kesiştiğini ve birbirine nasıl dokunduğunu açığa çıkarır. Hadley, Marian'ın uçmak için sonsuz bir halka çizdiği hayat yolunu takip ederek, kendi içsel sınırlarını aşmaya çalışır.

Çoksatın *Hafif Yaralar ve Şaşırt Beni* kitaplarının da yazarı olan Maggie Shipstead'in büyüleyici ve epik romanı ***Bükülen Dünya***, cesaretin ve hayal gücünün sınırsızlığını anlatıyor. Marian ve Hadley'in hikâyeleri, bir nesil ile diğerini birleştirirken; aşk, tutku ve özgürlüğün izini sürüyor.

Shipstead, okurları gökyüzüne çıkmanın ve büyük bir hayalin peşinden gitmenin ne anlama geldiğini keşfetmeye davet ediyor.

Yaşamın sonsuz döngüsünü ve kendi yolunu çizmenin gücünü anlamak isteyen herkesin okuması gereken bir roman.